

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Навчально-науковий інститут бізнес-технологій «УАБС»

4511 Методичні вказівки
щодо написання та захисту звіту
з науково-дослідницької практики
для студентів освітнього ступеня «магістр»
спеціальності 072 *«Фінанси, банківська справа та страхування»*
(освітньо-наукова програма)
денної та заочної форми навчання

Суми
Сумський державний університет
2019

Методичні вказівки щодо написання та захисту звіту з науково-дослідницької практики / укладачі: І. В. Белова, А. Г. Бухтіарова. – Суми : Сумський державний університет, 2019. – 32 с.

Кафедра фінансів, банківської справи та страхування ННІ БТ «УАБС»

ЗМІСТ

	С.
1 Загальні положення проведення науково-дослідницької практики.....	4
2 Порядок організації, керівництво та зміст науково-дослідницької практики	8
3 Огляд джерел науково-методичної інформації й оформлення бібліографічного списку.....	12
4 Структура та оформлення звіту з науково-дослідницької практики	14
5 Підготовка та написання наукової статті та тез.....	19
6 Підбиття підсумків практики	21
7 Критерії оцінювання результатів практики	22
Додаток А Зразок титульного аркуша звіту про проходження науково-дослідницької практики	24
Додаток Б Індивідуальне завдання для проходження науково-дослідницької практики	25
Додаток В Короткий звіт про проходження науково-дослідницької практики.....	27
Додаток Г Відгук керівника від бази практики.....	30

1 ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРОВЕДЕННЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ПРАКТИКИ

Зміна пріоритетів розвитку національної економіки вимагає адекватних заходів щодо покращання забезпечення підприємств, організацій та фінансово-кредитних установ висококваліфікованими кадрами. Перспективи інтеграції національної економіки до світової економічної системи, інтернаціоналізація і глобалізація фінансових ринків, стрімкий розвиток комплексу методів, форм та інструментів фінансового забезпечення держави, регіонів і суб'єктів господарювання, необхідність посилення захисту від зростаючого впливу різних видів фінансових ризиків, поширення сучасних інформаційних технологій визначають нові вимоги до підготовки фахівців фінансово-економічного спрямування.

Сучасний фахівець за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», крім комплексу знань із гуманітарних, фундаментальних та фахових дисциплін, повинен мати добру практичну підготовку для виконання функціональних обов'язків у міністерствах, службах, банківських установах, організаціях та підприємствах, органах державного фінансового контролю тощо.

Магістр – це освітній ступінь, який здобувають на другому рівні вищої освіти та присуджує заклад вищої освіти (наукова установа) у результаті успішного виконання здобувачем вищої освіти відповідної освітньої програми. Навчання магістрів зорієнтоване на підготовку фахівців для роботи як у державних та недержавних установах, організаціях і підприємствах, так і науково-дослідних та навчальних закладах.

Успішне проходження студентом науково-дослідницької практики значною мірою залежить від того, наскільки він чітко уявляє собі основні вимоги щодо теоретичного рівня, змісту, структури, обсягу, форми викладення матеріалу та оформлення роботи.

Ці методичні вказівки призначені для керівництва організацією, виконанням і захистом звіту магістрів із

спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». Вони формують єдині вимоги до послідовності етапів виконання, змісту окремих розділів, оформлення роботи, визначають порядок захисту і критерії оцінювання звіту з науково-дослідницької практики.

Мета підготовки звіту з науково-дослідницької практики – продемонструвати достатній рівень сформованості і творчого застосування здобутих знань і практичних навичок для розроблення науково обґрунтованих рекомендацій щодо розв’язання реальної науково-практичної проблеми в галузі фінансів, банківської справи та страхування. Це досягається шляхом практичного застосування студентом у процесі підготовки звіту з практики професійних завдань, властивих первинним посадам відповідного фаху.

Як теоретико-прикладна робота звіт із науково-дослідницької практики магістра повинен уміщувати глибоке теоретичне осмислення актуальної проблеми, а також обґрунтований варіант практичного її вирішення, виконаний на підставі ретельно проведеного аналізу діяльності конкретного об’єкта. Працюючи над звітом, студент повинен засвоїти навички правильної постановки проблеми та обґрунтування її актуальності, формулювання мети і завдань дослідження, побудови логічного плану й оптимальної структури, роботи з літературними джерелами, статистичною та обліково-фінансовою інформацією, аналізу й оцінювання різних аспектів практичної діяльності у сфері фінансів, банківської справи та страхування, обґрунтування власних узагальнень, висновків і пропозицій.

Ураховуючи особливі вимоги щодо підготовки фахівців освітнього ступеня «магістр», *звіт із науково-дослідницької практики* – це студентська робота, що за змістом повинна відповідати сучасному рівню розвитку науки, потребам національної економіки, містити певні елементи наукової новизни.

Завдання підготовки звіту з науково-дослідницької практики можуть бути згруповані у розрізі забезпечення

виконання навчальних, дослідних та оцінних функцій цієї форми організації навчального процесу.

Основними завданнями науково-дослідницької практики магістра є:

Завдання навчального спрямування:

– поглиблення, систематизація, закріплення студентом теоретичних і практичних знань, вироблення умінь застосовувати їх при вирішенні конкретних проблем;

– закріплення володіння системним підходом, сучасною методологією, методичним апаратом, інструментарієм та технологічними прийомами обґрунтування управлінських рішень, внесення рекомендацій щодо діяльності реальних об'єктів, що відповідають профілю спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»).

Завдання науково-дослідницького спрямування:

– здобуття і поглиблення навичок самостійної роботи з науковими, методичними, законодавчими та інструктивними матеріалами;

– розвиток умінь у проведенні наукового пошуку й узагальненні різних методичних підходів та концепцій;

– пошук та розвиток сучасних наукових досягнень економічної та фінансової науки, розвиток уміння їх самостійно застосовувати від час вирішення конкретних економічних, соціальних та виробничих завдань.

Завдання оцінного спрямування:

– виявлення здібностей студента підбирати, систематизувати та аналізувати необхідну інформацію про діяльність об'єкта дослідження, проведення його фінансової діагностики;

– виявлення уміння студента застосовувати набуті знання під час вирішення конкретних економічних завдань на реальних об'єктах, що відповідають спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»;

– підготовка доповіді та наочних матеріалів (презентації), що передають основний зміст роботи і пропозиції автора, з подальшим їх захистом;

– оцінювання ступеня підготовки випускника до самостійної практичної діяльності в умовах трансформації фінансово-кредитних відносин.

Для досягнення окреслених цілей та завдань студент повинен:

– визначити об'єкт і предмет дослідження;

– оцінити ситуацію, що склалася в певній галузі науково-економічних знань, на реальному об'єкті, що відповідає профілю спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»;

– визначити зовнішні прояви проблеми, деталізувати ієрархію взаємно підпорядкованих проблем;

– самостійно сформулювати мету і визначити завдання своєї роботи;

– забезпечити науковий пошук, критично узагальнити існуючі методи і моделі вирішення поставлених завдань, чітко аргументувати власну точку зору щодо творчого застосування і розвитку сучасних методів управління фінансово-кредитними відносинами;

– проаналізувати і спрогнозувати фінансово-економічні та банківські показники;

– обґрунтувати альтернативні варіанти вирішення проблемної ситуації з урахуванням факторів невизначеності й ризику, спрогнозувати можливі наслідки впровадження пропозицій;

– визначити умови доцільного використання того або іншого варіанта вирішення проблеми;

– сформулювати науково-практичні висновки;

– використовувати комп'ютерну та організаційну техніку, пакети прикладних програм, засоби презентації виконаної роботи;

– забезпечити дотримання норм господарського законодавства, інструктивно-методичних матеріалів, вимог державних і галузевих стандартів.

Таким чином, науково-дослідницька практика є однією з важливих форм самостійної роботи студента, в процесі якої він набуває уміння і навичок організації та здійснення наукових досліджень. Вона визначає загальноосвітню й фахову підготовку магістра, вміння діалектично мислити, творчо застосовувати одержані знання під час вирішення тих чи інших практичних завдань у сфері управління фінансово-кредитними відносинами на різних рівнях економічної системи.

2 ПОРЯДОК ОРГАНІЗАЦІЇ, КЕРІВНИЦТВО ТА ЗМІСТ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ПРАКТИКИ

Науково-дослідницька практика магістрів проходить відповідно до навчального плану освітньо-наукової програми зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». Під час проходження науково-дослідницької практики та виконання поставлених завдань програми практики студент повинен продемонструвати конкретні наукові результати за обраною науковою тематикою, які будуть подані у звіті з науково-дослідницької практики та можуть бути відображені у кваліфікаційній роботі магістра.

Програма науково-дослідницької практики магістрів передбачає:

– формування індивідуального графіка проходження науково-дослідницької практики та його узгодження з керівником практики;

– ознайомлення з вітчизняними та закордонними науковими роботами та іншими джерелами літератури для формування магістром бібліографічного списку літератури за темою дослідження. Крім того, студентом повинен опрацювати нормативну документацію, електронні і друковані видання, зібрати та обробити практичний, а також інформаційний

матеріал достатньою мірою, підібрати та обробити статистичні дані за обраним напрямом дослідження;

– підготовка тез для виступу на науковій конференції за обраним напрямом дослідження та/або підготовка наукової статті за обраним напрямом досліджень (самостійно або у співавторстві з науковим керівником);

– виконання індивідуального завдання науково-дослідницької практики.

Для кожного студента з метою керівництва практикою кафедра призначає керівника практики з викладачів, який, зазвичай, поєднує обов'язки керівника науково-дослідницької практики з обов'язками наукового керівника кваліфікаційної роботи магістра.

Загальну організацію практики та контроль за її проведенням, керівництво і дотримання вимог програми практики забезпечує керівник практики від кафедри.

Керівників практики призначають із професорів, доцентів та найбільш кваліфікованих і досвідчених викладачів кафедри фінансів, банківської справи та страхування.

Керівник практики здійснює постійний контроль за роботою студента, а також за дотриманням графіка виконання практики.

До основних функцій керівника практики належать:

– консультування студентів із питань вибору теми роботи, розроблення плану, літератури, науково-методичної та спеціальної інформації, підготовки окремих розділів і розкриття змісту теми дослідження, підготовки звіту про проходження практики;

– видавання студентові індивідуального завдання на проходження практики;

– кваліфікована консультація щодо можливості використання і попереднього оброблення вихідних даних у період практики;

– поради щодо оформлення роботи;

- систематичний контроль за процесом виконання окремих етапів затвердженого графіка проходження практики;

- оцінювання якості виконання практики за встановленими вимогами;

- інформування кафедри про виконання студентом індивідуального завдання і випадки недотримання графіка підготовки звіту;

- участь в обговоренні кафедрою будь-яких питань щодо підготовки звіту з практики і результатів його захисту;

- оцінювання якості та правильності оформлення звіту з науково-дослідницької практики і його захисту.

Студент повинен періодично інформувати керівника практики про хід її виконання, консультиватися з проблемних питань, що виникли, обов'язково доводити до відома керівника інформацію про можливі відхилення від затвердженого графіка виконання індивідуального завдання з практики.

У свою чергу, керівник практики радить студентові, як приступити до розгляду теми, коригує план роботи і дає рекомендації щодо вибору науково-методичної літератури.

Під час проходження науково-дослідницької практики студенти повинні:

- одержати від керівника практики відповідні консультації щодо оформлення звіту та всіх необхідних документів для успішного проходження практики;

- наполегливо працювати над завданнями практики;

- виконувати у повному обсязі завдання, передбачені програмою практики та зазначені в індивідуальному графіку проходження практики за вказівками наукового керівника;

- подавати результати та оформити їх у звіті про проходження науково-дослідницької практики;

- своєчасно та в повному обсязі подати науковому керівникові звітні документи та у визначений термін захистити звіт з проходження практики.

Зміст практики

Основні завдання практики відображено в індивідуальному завданні для проходження науково-дослідницької практики за встановленою формою (ДОДАТОК Б). Факт виконання завдань практики засвідчує керівник практики від кафедри відповідною відміткою про виконання в індивідуальному завданні.

Індивідуальне завдання науково-дослідницької практики – це вид індивідуальної роботи студента науково-дослідницького характеру, що виконується в процесі проходження магістром науково-дослідницької практики і завершується виступом на науковому семінарі кафедри, написанням тез, участю у конференції за відповідним напрямом дослідження та/або написанням наукової статті у фаховому виданні України або в зарубіжному виданні, що індексується міжнародними наукометричними базами. Індивідуальне завдання спрямоване на самостійне вивчення матеріалу, систематизацію, поглиблення, узагальнення, закріплення, практичне застосування знань студента за обраним напрямом дослідження та розвиток навичок самостійної роботи.

Для полегшення виконання науково-методичних і прикладних досліджень студентами, формування в них комплексу навичок організації самостійної роботи, в завданні насамперед необхідно визначитися з розумінням об'єкта, предмета, мети та завдань проходження науково-дослідницької практики.

Мета науково-дослідницької практики – це очікуваний кінцевий результат, що зумовлює загальну спрямованість і логіку дослідження.

В індивідуальному завданні до практики формуються питання, на які студент повинен дати відповідь для реалізації мети практики та розкриття змісту звіту про виконання практики. Вони розкривають зміст предмета дослідження.

Для формулювання завдань зазвичай використовують слова типу: дослідити, узагальнити, систематизувати, з'ясувати,

уточнити, визначити, розробити, одержати, спрогнозувати, обґрунтувати, запропонувати тощо.

Студент повинен визначити предмет, об'єкт, завдання дослідження.

У ході індивідуальної роботи керівник виявляє рівень готовності студента до проходження практики, роз'яснює зміст виданого завдання й основних питань, що підлягають розробленню.

Ступінь та якість виконання індивідуального завдання з практики оцінює керівник практики.

3 ОГЛЯД НАУКОВИХ ДЖЕРЕЛ Й ОФОРМЛЕННЯ БІБЛІОГРАФІЧНОГО СПИСКУ

Відповідно до обраної теми дослідження студент здійснює пошук, систематизацію та ретроспективний аналіз джерел наукової літератури, а саме: монографій, авторефератів, дисертацій, підручників, посібників, публікацій у фахових виданнях, періодиці, інформації з мережі Інтернет, зокрема з баз наукових публікацій.

Глибина ретроспективного аналізу наукових джерел на цьому етапі навчання визначається відповідно до потреб дослідження, але повинна містити не менше ніж 50 джерел. Не менше ніж 20 % із них повинні бути іноземною мовою, якою володіє студент.

Робота з науковими працями розпочинається одразу після визначення напряму наукового дослідження, що дозволить цілеспрямовано підбирати літературу за обраною темою і більш якісно опрацьовувати матеріал.

Для якісного літературного огляду потрібно обирати джерела інформації, спираючись на науковий та професійний авторитет автора. Аналіз повинен базуватися на найновіших даних та дослідженнях.

Основними завданнями огляду літератури є:

– ознайомлення з джерелами за обраною темою дослідження (і близькою до неї тематикою), відбір релевантних досліджень, основних фундаментальних праць;

– виявлення напрямів досліджень, які недостатньо висвітлені та могли б стати темою кваліфікаційної роботи магістра;

– формулювання напрямів наукового пошуку, характеристика методу й основних розділів дослідження;

– щодо кожного аналізованого джерела: опис використаної методики, застосованого математичного апарату; основні одержані результати; критичний аналіз матеріалу з пропозиціями та зауваженнями.

Огляд джерел інформації передбачає ознайомлення з нормативно-правовою базою, джерелами фактичної інформації, релевантною науковою інформацією.

Підготовка звіту з практики передбачає роботу з нормативно-правовою базою: законами України, указами Президента України, постановами та розпорядженнями Кабінету Міністрів України та інших нормативних документів.

До джерел фактичної інформації відносять: показники фінансово-господарської діяльності об'єкта дослідження, статистичну, бухгалтерську і поточну звітність, результати досліджень, експертні висновки тощо.

До джерел, зміст яких пов'язаний із темою дослідження (релевантна наукова інформація), відносять статті у фахових виданнях України, у зарубіжних виданнях, звіти про науково-дослідницькі роботи, дисертації, рукописи, матеріали зарубіжних фірм тощо.

Усі відібрані джерела формуватимуть у подальшому **бібліографічний опис літератури за темою дослідження.**

Думки, що виникли в процесі роботи з науковими працями, стануть основою для одержання нових знань, адже зазвичай використовується не вся інформація з кожного обраного джерела, а лише та, що стосується теми дослідження і є цінною та корисною.

Після опрацювання достатнього обсягу літератури студент формує **огляд літератури за напрямом дослідження**.

Магістр повинен коректно посилатися на джерела, матеріали яких використані в роботі, окремі результати чи висновки яких були застосовані для розроблення власних проблем та завдань. Ці посилання дають можливість перевірити достовірність цитування наукових праць, надають необхідну інформацію про них, допомагають з'ясувати їх зміст.

Особливою формою посилань є цитати, які використовують для того, щоб точно передати думку автора та з метою порівняння різних точок зору. Спираючись на їх зміст, можна сформулювати систему переконливих доказів, необхідних для об'єктивної характеристики об'єкта, що досліджується.

Загальна кількість використаних цитат повинна бути оптимальною та визначатися потребами теми дослідження.

Не варто вносити до бібліографічного списку літератури праці, на які немає посилання в тексті роботи і які фактично не були використані.

Зі списку використаних джерел і посилань можна зробити висновок про ступінь ознайомлення магістра з наявною літературою за досліджуваною проблемою.

Бібліографічний опис складають відповідно до чинних стандартів: ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання».

4 СТРУКТУРА ТА ОФОРМЛЕННЯ ЗВІТУ З НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ПРАКТИКИ

Основним документом, що свідчить про ступінь та якість виконання студентом програми науково-дослідницької практики, є письмовий звіт. Зміст звіту повинен розкривати знання й уміння студента, набуті ним у вирішенні питань, визначених метою і завданням практики.

Результати наукових досліджень обов'язково повинні підтверджуватися їх практичною апробацією – публікацією тез доповіді або наукової статті.

Структура звіту з науково-дослідницької практики повинна містити такі елементи у зазначеній послідовності:

- титульний аркуш звіту (ДОДАТОК А);
- індивідуальне завдання для проходження науково-дослідницької практики (ДОДАТОК Б);
- короткий звіт із науково-дослідницької практики (ДОДАТОК В);
- відгук керівника від бази практики (ДОДАТОК Г);
- основна частина звіту. Вона повинна складатися із вступу, основного тексту, висновків, зокрема, містити аналіз та оцінювання стану об'єкта дослідження на основі зібрання фактичного та статистичного матеріалу;
 - список використаних джерел;
 - додатки;
 - тези доповіді на науковій конференції;
 - авторська наукова стаття з обраної проблематики дослідження, що відображає результати наукових пошуків практиканта та написана згідно з вимогами Акредитаційної комісії України.

Звіт із науково-дослідницької практики має характер наукового дослідження, повинен сприяти вирішенню конкретних прикладних наукових проблем у галузі фінансів, банківської справи та страхування.

Детальне роз'яснення основних вимог щодо структури та правил оформлення студентами робіт можна знайти в методичних вказівках:

Методичні вказівки щодо структури та правил оформлення студентських робіт / укладач А. Г. Бухтіарова. – Суми : Сумський державний університет, 2019. – 29 с.

Загальний обсяг звіту не повинен перевищувати 30 сторінок друкованого тексту (без врахування списку джерел та додатків).

Звіт складається з двох частин: текстової та документальної.

Структура текстової частини звіту повинна відобразити програму практики. Вона складається зі вступу та основної частини. У кінці текстової частини звіту повинні бути висновки.

Документальна частина звіту оформляється у вигляді додатків у кінці звіту (зокрема тексту тез чи статті автора звіту).

У вступі потрібно зазначити актуальність проблеми, мету, завдання, предмет, об'єкт дослідження.

Студент повинен визначитися із теоретичною й практичною актуальністю теми дослідження. Як обґрунтування доцільності розроблення теми чітко характеризуються зовнішні прояви відповідної фінансово-кредитної проблеми в сучасних умовах розвитку національної економіки на мікро- і макрорівнях, стан її розв'язання в економічній науці та практиці реалізації фінансових відносин.

Для цього варто оцінити ступінь вивченості досліджуваної проблеми, зазначити, які аспекти даної проблеми теоретично і практично вирішені, а які є дискусійними. Характеризуючи стан наукових робіт з обраної тематики, варто назвати вчених, які зробили значний внесок у її розроблення.

Далі необхідно сформулювати мету проходження практики й основні завдання, які необхідно виконати для її досягнення.

Завдання, які ставляться, повинні відповідати цілям дослідження. Зазвичай, на основі завдань дослідження будується структура звіту з практики, тобто завдання роботи повинні відповідати змісту звіту. Після цього необхідно визначити об'єкт і предмет дослідження.

Крім того, у вступі повинні відображатися систематизовані особисті (власні) результати роботи, охарактеризовано рівень наукової новизни роботи. Характеризуючи елементи наукової новизни, необхідно зазначити їх відмінність від відомих раніше наукових підходів та існуючої практики організації фінансової роботи з питань, визначених темою кваліфікаційної роботи, із зазначенням суті

новизни. Кожне наукове положення повинне бути чітко сформульоване, з виокремленням його основної сутності та рівня досягнутої новизни.

Далі необхідно визначити практичне значення одержаних результатів, тобто висвітлити напрямки їх практичного застосування. За наявності впровадження розроблених рекомендацій бажано стисло повідомити про його результати із зазначенням реального об'єкта, на базі якого відбулося таке впровадження.

У вступі також наводяться відповідні відомості про апробацію результатів дослідження – вже наявні публікації студента, а також участь у науково-практичних конференціях, семінарах. Необхідно зазначити кількість статей і/(або) тез доповідей, опублікованих за темою дослідження у наукових журналах, збірниках наукових праць, матеріалах конференцій тощо.

Основний текст звіту може містити узагальнення науково-методичних засад (основ, положень) проблеми дослідження, глибокий ретроспективний огляд науково-економічної та інструктивно-методичної літератури, порівняльний аналіз та обґрунтування доцільності використання різних методів вирішення проблемної ситуації. Також текст повинен містити сутнісну характеристику, категоріальний апарат проблематики дослідження, критичний огляд наукової думки і нормативної бази щодо стану об'єкта дослідження. Доцільно буде викласти методологію аналізу, провести порівняння існуючих методик (методичних принципів), виявити їх переваги та недоліки; дослідити галузеві особливості методичних підходів тощо. Крім того, може надаватися узагальнення проблем щодо стану об'єкта дослідження в банківських чи інших фінансово-кредитних установах, на підприємствах, фінансовому ринку чи у фінансовій системі країни в цілому, проводиться визначення загальних перспектив їх розв'язання, а також можуть розглядатися організаційно-економічний та фінансово-кредитний механізми управління

розвитком об'єкта дослідження, загальні напрями їх удосконалення тощо.

Студент повинен розкрити сучасний стан наукової думки у галузі проблем досліджуваної теми, проаналізувати різні теорії і погляди, зробити критичний огляд відповідних наукових джерел (монографій, авторефератів дисертацій, наукових статей тощо), зокрема зарубіжних, навести відповідний аналіз основних категорій і понять, висловити й обґрунтувати своє ставлення, сформулювати проблемні питання. З кожного питання важливо знайти подібність і розходження точок зору різних авторів, дати їх порівняльний аналіз, виявити можливі суперечності й неточності, щоб обґрунтувати власну позицію. Використання літературних джерел повинно супроводжуватися обов'язковим посиланням на них. Вивчаючи літературу не варто повністю цитувати прочитаний текст.

Звіт необхідно завершувати короткими висновками, в яких узагальнюються результати науково-методичних напрацювань з обраної теми, виявлені не вирішені проблеми, що потребують подальшого вирішення.

Виконуючи звіт, необхідно використовувати фактичні матеріали, зібрані під час проходження практики, та статистичні дані з офіційних джерел. Використовувані матеріали повинні бути досить повними і достовірними, щоб на їх основі можна було проаналізувати стан справ, розкрити резерви (фінансові, людські та ін.) і накреслити шляхи їх використання, а також усунути виявлені недоліки в організації фінансово-кредитних відносин.

Результати аналізу та фінансово-економічної діагностики повинні подаватися у вигляді аналітичних таблиць або графіків, діаграм, в яких подано динаміку досліджуваних фінансових і техніко-економічних показників за декілька останніх років (тривалість періоду залежить від теми дослідження, потреб досягнення поставлених завдань). Аналіз повинен виявити позитивні сторони та недоліки в організації фінансової діяльності, шляхи покращання ситуації. Результати аналізу є

основою для розроблення пропозицій щодо визначення шляхів та напрямів подолання існуючих фінансово-кредитних проблем.

Звіт повинен бути виконаний і оформлений з дотриманням усіх технічних вимог до наукових робіт, викладених у національних стандартах 3008:2015 «Інформація та документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлювання» та ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання».

Методи наукового дослідження

Виходячи з того, що кожне наукове дослідження може відбуватися на двох рівнях: емпіричному (коли здійснюється процес накопичення фактів) і теоретичному (на якому здійснюється узагальнення знань), студент повинен використати загальнонаукові (абстрагування, аналіз і синтез, індукція й дедукція, ідеалізація, формалізація, логічні й історичні методи) та економіко-математичні методи.

Для дослідження стану, динаміки і структури різних фінансово-кредитних явищ бажано використовувати методи фінансового аналізу, теорії ймовірностей, методи детермінованого та стохастичного моделювання, фундаментального і технічного аналізу, оптимізації соціально-економічних процесів, методи імітаційного моделювання, прогнозування варіантів розвитку проблемної ситуації у майбутньому тощо, а також пакети прикладних комп'ютерних програм (Statistica, R тощо), зокрема можливості аналізу даних у табличному процесорі Excel.

5 ПІДГОТОВКА ТА НАПИСАННЯ НАУКОВОЇ СТАТТІ Й ТЕЗ

Методика підготовки наукової статті

Наукова стаття – це один із видів публікацій, в якій подаються результати дослідження, висвітлюються конкретні проблемні питання за темою дослідження. Наукова стаття подається до редакції в завершеному вигляді відповідно до

вимог, які публікуються на сайті відповідного журналу у вигляді пам'ятки авторові.

Список фахових видань України можна знайти за таким посиланням: <https://mon.gov.ua/ua/nauka/nauka/atestaciya-kadriv-vishoi-kvalifikaciyi/naukovi-fahovi-vidannya>.

У загальному вигляді наукова стаття має таку структуру:

– вступ (постановка наукової проблеми, актуальність, зв'язок з найважливішими завданнями для розвитку певної галузі науки і практики);

– огляд літератури, на яку спирається автор, висвітлення невіршених проблемних питань, яким присвячена стаття;

– мета статті (постановка завдання) – основна ідея даної публікації, що істотно відрізняється від сучасних уявлень про проблему, доповнює або поглиблює вже відомі підходи;

– основна частина статті – викладення матеріалу дослідження. Висвітлюються основні положення і результати наукового дослідження, особисті ідеї, думки, розроблені моделі тощо. Містить аналіз одержаних результатів, особистий внесок автора тощо;

– висновки, рекомендації, їх значення для сучасної теорії і практики, суспільна значущість та перспективи;

– список використаних джерел.

Стаття повинна відображати результати проходження науково-дослідницької практики (обов'язково відповідати обраному напрямку дослідження).

Методика підготовки тез доповіді на науковій конференції

Тези доповіді (від thesis – положення, твердження) – це опубліковані до наукової конференції матеріали, що містять викладення основних досягнень наукової роботи. Обсяг тез зазвичай не перевищує 4 сторінки машинописного тексту.

Послідовність викладення змісту тез може бути такою:

– актуальність проблеми;

– стан розроблення проблеми в науці і практиці;

– основна ідея, положення, висновки дослідження;

– основні результати та їх практичне значення.

У тезах зазвичай не використовують цитати, цифровий матеріал.

6 ПІДБИТТЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ

Форми і методи контролю

Сумлінність роботи з додержання вимог програми практики контролюється науковим керівником. Студент повинен дотримуватися режиму роботи та правил внутрішнього розпорядку бази практики. Порушення графіку проходження практики студентом не допускається.

Після завершення практики студент зобов'язаний подати на кафедру оформлений згідно з вимогами звіт про проходження науково-дослідницької практики, що підлягає реєстрації та рецензуванню керівником практики терміном, визначеним кафедрою та регламентованим нормативними й методичними документами з організації і проведення практики.

Здобутками практики є наукові результати, що будуть використані у подальших наукових дослідженнях студента та покладені в основу написання кваліфікаційної роботи магістра.

У разі істотних відхилень від вимог щодо змісту й оформлення звіту, він може бути повернений на доопрацювання. Захист звітів відбувається не пізніше наступного дня після закінчення практики.

Оцінка за звіт із науково-дослідницької практики визначається з урахуванням своєчасності подання необхідних документів із практики, якості підготовленого звіту, виконання індивідуального завдання та ступеня володіння студента матеріалом. Для об'єктивного оцінювання знань та вмінь, набутих студентами під час проходження практики, захист звітів про практику проводиться з урахуванням нижченаведених критеріїв.

Оцінку за практику вносять у відомість та залікову книжку студента.

Підсумки науково-дослідницької практики студентів обговорюють на засіданнях кафедри.

7 КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАКТИКИ

Загальна оцінка захисту звіту з науково-дослідницької практики визначається як сума балів, одержаних за кожним із передбачених критеріїв.

Оцінку проставляє керівник у короткий звіт про проходження практики (ДОДАТОК В).

Таблиця 1 – Критерії оцінювання звіту з науково-дослідницької практики

Оцінка	Критерії оцінювання
90–100	– зміст і оформлення звіту повністю відповідають встановленим вимогам, відсутні зауваження з боку керівника від бази практики; – студент демонструє відмінні знання та розуміння матеріалу практики в повному обсязі
74–89	– неістотні зауваження щодо змісту та оформлення звіту; – студент допускає окремі неточності у відповіді на запитання за програмою практики, проте загалом має глибокі знання.
60–73	– неякісне оформлення звіту, відсутність окремих додатків; – більшість питань програми практики висвітлена, проте наявні розрахункові чи логічні помилки, помилки в оформленні; – студент відповідає невпевнено при відповіді на запитання з програми практики, допускає помилки, не має глибоких знань
0–59	– у звіті відсутні окремі розділи програми практики або існує сумнів щодо самостійної підготовки звіту; – студент не дає задовільних відповідей на запитання з програми практики

Переведення результатів 100-бального оцінювання в 4-бальну й літерні символи ECTS здійснюється за таблицею відповідності (табл. 2):

Таблиця 2 – Переведення даних 100-бальної шкали оцінювання в 4-бальну та шкалу за системою ECTS

Оцінка за системою ECTS	Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за національною шкалою
A	90–100	5 (відмінно)
B	82–89	4 (добре)
C	74–81	
D	64–73	3 (задовільно)
E	60–63	
Fx	35–59	2 (незадовільно)
F	0–34	2 (неприйнятно)

ДОДАТОК А
ЗРАЗОК ТИТУЛЬНОГО АРКУША ЗВІТУ

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Навчально-науковий інститут бізнес-технологій «УАБС»
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

**ЗВІТ ПРО ПРОХОДЖЕННЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ
ПРАКТИКИ**

на (в) _____
(назва бази практики)

Термін проходження практики:
з _____ 20__ р. до _____ 20__ р.

Студента(-ки) _____ курсу _____
(номер курсу) (підпис) (ініціали, прізвище)

групи _____ спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та
(шифр групи) страхування» (освітньо-наукова програма)

Керівник від кафедри

(посада, науковий ступінь)

(підпис)

(ініціали, прізвище)

Керівник від бази практики

(посада, науковий ступінь)

(підпис)

(ініціали, прізвище)

М. п.

20__

ДОДАТОК Б
ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПРОХОДЖЕННЯ
НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ПРАКТИКИ

студента _____

(прізвище, ім'я, по батькові студента)

спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
(освітньо-наукова програма)

Завдання	Термін виконання	Відмітка про виконання	Підпис керівника практики
1 Розроблення та узгодження <i>індивідуального графіка</i> проходження практики студентом із керівником практики від кафедри			
2 <i>Формулювання орієнтовної тематики</i> майбутньої кваліфікаційної роботи магістра, визначення мети, предмета, об'єкта та завдань дослідження та узгодження їх із науковим керівником			
3 Робота з нормативно-правовою базою, науково-інформаційними (електронними та друкованими) науковими джерелами, авторефератами та дисертаціями за обраним напрямом дослідження та оформлення <i>бібліографічного списку літератури за темою дослідження</i>			
4 Робота з публікаціями у фахових виданнях за обраним напрямом дослідження, окреслення кола наукових робіт, що відображають наукові інтереси студента та <i>написання огляду літератури</i>			
5 Збирання та оброблення фактичного та статистичного матеріалу про стан об'єкта дослідження з відображенням його у відповідних <i>розрахункових таблицях</i>			

Завдання	Термін виконання	Відмітка про виконання	Підпис керівника практики
6 Дослідження проблематики за темою дослідження та формулювання напрямів удосконалення стану об'єкта дослідження			
7 Підготовка тез доповіді (виступу) для участі у науковій конференції за обраною темою дослідження			
8 Участь у науковій конференції (очна або он-лайн/дистанційна)			
9 Підготовка та подання до друку наукової статті за обраним напрямом дослідження у фаховому виданні України або закордонному виданні, що індексується міжнародними наукометричними базами			
10 Оформлення звіту з науково-дослідницької практики			

Керівник практики

_____ (посада, науковий ступінь)

_____ (підпис)

_____ (ініціали, прізвище)

ДОДАТОК В
Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Навчально-науковий інститут бізнес-технологій «УАБС»
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

**КОРОТКИЙ ЗВІТ
ПРО ПРОХОДЖЕННЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ
ПРАКТИКИ**

Студент _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

Керівник практики від кафедри _____

_____ (посада, прізвище, ім'я, по батькові)

Керівник від бази практики _____

_____ (посада, прізвище, ім'я, по батькові)

База практики _____

_____ (назва установи)

За час практики зроблено:

1 Огляд джерел з наукової проблеми _____

(керівникові потрібно зазначити мінімальні вимоги, зокрема щодо вивчення джерел іноземними мовами)

2 Збір та обробка практичного та інформаційного матеріалу для написання звіту _____

(фактичний та цифровий матеріал, що бажано розміщувати у додатках)

3 Формування бібліографічного списку літератури для написання звіту з практики _____

(список використаних джерел містить ___ найменувань)

4 Підготовлено:

4.1 Тези доповіді на конференцію _____

(назва конференції та тема тез доповіді)

4.2 Наукову статтю _____

(назва статті та журналу)

5 Стан виконання індивідуального завдання: _____

(оцінює керівник за критеріями: виконано в повному обсязі, частково виконано, не виконано)

6 Участь в інших наукових заходах: _____

(назва заходу, місце та дата проведення, зміст)

Результати оцінювання

Критерій оцінювання	Кількість балів: (0–5) балів × n	Фактична кількість балів
Огляд джерел із наукової проблеми	0–10	
Збирання та оброблення практичного та інформаційного матеріалу для написання звіту	0–10	
Формування бібліографічного списку літератури для написання звіту з практики	0–10	
Підготовка тез доповіді на конференцію та/або наукової статті	0–30	
Новизна та практичне значення викладених у звіті висновків і пропозицій	0–10	
Якість оформлення звіту	0–10	
Мова та стиль звіту	0–10	
Оцінка керівника від бази практики	0–10	
Разом балів	x	
Оцінка за звіт за національною шкалою		

Інші зауваження (недоліки), рекомендації _____

Студент _____ (підпис) _____ (ініціали, прізвище)

Керівник від кафедри _____ (підпис) _____ (ініціали, прізвище)

(посада, науковий ступінь)

ДОДАТОК Г
ВІДГУК КЕРІВНИКА ВІД БАЗИ ПРАКТИКИ
на звіт про проходження науково-дослідницької практики

Студента _____

(прізвище, ім'я та по батькові)

Група _____ курс _____ спеціальність _____

шифр групи

номер курсу

шифр та назва

ННІ БТ «УАБС» СумДУ, денної (заочної) форми навчання

База проходження практики _____

(назва бази практики)

Термін проходження практики: з _____ 20__ р. до _____ 20__ р.

Результати оцінювання

Критерій оцінювання	Кількість балів	Фактична кількість балів
1 Додержання студентом графіку проходження практики	0–10	
2 Додержання студентом трудової дисципліни та правил внутрішнього розпорядку	0–10	
3 Відповідність виконаної роботи затверженому індивідуальному завданню	0–10	
4 Знання законодавчої та нормативної бази, що регулюють діяльність об'єкта бази практики	0–10	
5 Вміння аналізувати досліджувану наукову тему, чітко й логічно викладати основні аспекти проблеми	0–10	
6 Рівень теоретичного обґрунтування досліджуваних питань	0–10	
7 Практична цінність обраного напрямку дослідження	0–10	
8 Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел	0–10	
9 Характеристика ділових якостей студента (здатність бути критичним та самокритичним, здатність ініціативу, адаптуватися й діяти у новій ситуації)	0–10	
10 Характеристика особистих рис студента (здатність працювати як у команді, так і самостійно, спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня)	0–10	

Інші зауваження (недоліки), рекомендації _____

Шкала оцінювання ЕСТС	Національна шкала оцінювання	Бальна шкала оцінювання
A	5 (відмінно)	$90 \leq RD \leq 100$
B	4 (добре)	$82 \leq RD \leq 89$
C		$74 \leq RD \leq 81$
D	3 (задовільно)	$64 \leq RD \leq 73$
E		$60 \leq RD \leq 63$
FX	2 (незадовільно2)	$35 \leq RD \leq 59$
F		$RD < 35$

Бальна оцінка _____ балів (від 0 до 100)

Оцінка звіту _____
(прописом за національною шкалою)

Керівник від бази практики

(посада, науковий ступінь)

(підпис)

(ініціали, прізвище)

М.п.

Навчальне видання

4511 Методичні вказівки

щодо написання та захисту звіту з науково-дослідницької практики
для студентів освітнього ступеня «магістр»
за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
(освітньо-наукова програма)
денної та заочної форми навчання

Відповідальний за випуск І. О. Школьник
Редактор Н. З. Клочко
Комп'ютерне верстання А. Г. Бухтіарової

Підписано до друку 23.01.2019, поз.
Формат 60×84/16. Ум. друк. арк. 1,40. Обл.-вид. арк. 1,75.
Тираж 5 пр. Зам. №
Собівартість видання грн к.

Видавець і виготовлювач
Сумський державний університет,
вул. Римського-Корсакова, 2, м. Суми, 40007
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3062 від
17.12.2007.